

MINISTERSTVO VNITRA
Poradní sbor ministra vnitra
ke správnímu řádu a správnímu trestání

Závěr č. 184

**ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu a správnímu trestání
ze dne 13. 10. 2023**

Výklad § 90 odst. 2 písm. a) zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Podle § 90 odst. 2 písm. a) zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, nelze rozhodnout příkazem v řízení o přestupku, k jehož zahájení nebo pokračování zákon vyžaduje souhlas osoby přímo postižené spácháním přestupku a tento souhlas byl dán, a dále v řízení o přestupku, k jehož zahájení nebo pokračování zákon nevyžaduje souhlas osoby přímo postižené spácháním přestupku (§ 79 odst. 5 zákona č. 250/2016 Sb.).

Odůvodnění:

Poradnímu sboru ministra vnitra ke správnímu řádu a správnímu trestání se předkládá otázka, zda lze ustanovení § 90 odst. 2 písm. a) zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, podle kterého *příkazem nelze rozhodnout v řízení zahájeném se souhlasem osoby přímo postižené spácháním přestupku*, vztáhnout též na řízení, které lze v souladu s § 79 odst. 5 zákona č. 250/2016 Sb. zahájit nebo v již zahájeném řízení pokračovat bez takového souhlasu (jde o případy, kdy spácháním přestupku byla postižena osoba mladší 18 let nebo byl přestupek důvodem vykázaní ze společného obydlí). Tato otázka vyvstala v souvislosti s novelizovaným zněním § 71 zákona č. 250/2016 Sb. na základě zákona č. 417/2021 Sb., který vyjmenovaná procesní práva osoby přímo postižené spácháním přestupku v řízení, k jehož zahájení nebo pokračování dala souhlas, nově přiznává také osobě

přímo postižené spácháním přestupku v řízení, které lze zahájit nebo v již zahájeném řízení pokračovat bez takového souhlasu (§ 79 odst. 5 zákona č. 250/2016 Sb.).

Podle § 71 zákona č. 250/2016 Sb., ve znění zákona č. 417/2021 Sb., *osoba přímo postižená spácháním přestupku má v řízení, k jehož zahájení nebo pokračování dala souhlas, jakož i v řízení, které lze zahájit nebo v již zahájeném řízení pokračovat bez takového souhlasu, právo na vyrozumění o zahájení řízení, právo navrhopvat důkazy a činit jiné návrhy po celou dobu řízení, právo na poskytnutí informací o řízení, právo vyjádřit v řízení své stanovisko, právo nahlížet do spisu, právo účastnit se ústního jednání a být přítomna při všech úkonech v řízení, právo vyjádřit se před vydáním rozhodnutí k jeho podkladům a právo na oznámení rozhodnutí.*

Z uvedeného vyplývá, že osoba přímo postižená spácháním přestupku ať již v řízení, s jehož zahájením nebo pokračováním dala souhlas, tak i v řízení, které lze zahájit nebo v již zahájeném řízení pokračovat bez takového souhlasu (§ 79 odst. 5 zákona č. 250/2016 Sb.), je osobou zúčastněnou na řízení o přestupku s vybranými procesními právy, jako je zejména právo vyjádřit v řízení své stanovisko, právo navrhopvat důkazy a činit jiné návrhy po celou dobu řízení, právo účastnit se ústního jednání a být přítomna při všech úkonech v řízení nebo právo vyjádřit se před vydáním rozhodnutí k jeho podkladům. Tento poměrně rozsáhlý katalog procesních práv jí kromě jiného umožňuje získání informací o průběhu a výsledku řízení a o skutkových zjištěních (které mohou být využitelné například při vymáhání náhrady škody jiným způsobem než v adhezním řízení, neboť osoba přímo postižená spácháním přestupku bývá často poškozeným). Podle názoru poradního sboru uplatnění procesních práv osoby přímo postižené spácháním přestupku není podmíněno udělením souhlasu se zahájením řízení nebo s jeho pokračováním [k tomu srov. též důvodovou zprávu k novelizovanému znění § 71 zákona č. 250/2016 Sb.: „... osoby, které nedávají souhlas, mají kromě jiných procesních práv uvedených v § 71 též právo na informace o řízení, aniž by tyto informace byly vázány na zpětvzetí souhlasu (pokud by informace o řízení byly vázány na zpětvzetí souhlasu, osoby, které souhlas na základě zákona nedávají, by se k nim fakticky nemohly dostat) ...“].

Osoba přímo postižená spácháním přestupku v řízení, s jehož zahájením nebo pokračováním dala souhlas, může vzít souhlas kdykoliv zpět, a to až do doby vydání rozhodnutí o odvolání (§ 79 odst. 3 zákona č. 250/2016 Sb.). Po zpětvzetí souhlasu již není možné souhlas znovu udělit. Následkem zpětvzetí souhlasu je před zahájením řízení odložení věci, po zahájení řízení pak jeho zastavení. Z logiky věci se právo na zpětvzetí souhlasu se

zahájením řízení nebo s jeho pokračováním nevztahuje na osobu přímo postiženou spácháním přestupku, jejíž souhlas se dle § 79 odst. 5 zákona č. 250/2016 Sb. nevyžaduje.

Podle § 90 odst. 2 písm. a) zákona č. 250/2016 Sb. příkazem nelze rozhodnout v řízení zahájeném se souhlasem osoby přímo postižené spácháním přestupku. Podle § 150 odst. 1 správního řádu vydání příkazu může být prvním úkonem v řízení. Bude-li příkaz prvním úkonem správního orgánu v řízení o přestupku, tedy úkonem, kterému jiný jeho úkon nepředchází, znamená to, že se při vydání příkazu nepoužije ustanovení § 78 zákona č. 250/2016 Sb. upravující oznámení o zahájení řízení o přestupku. Nepoužijí se ani ustanovení § 36 odst. 1 až 3 a § 52 správního řádu, podle kterých jsou účastníci oprávněni navrhopat a označit důkazy na podporu svých tvrzení, činit jiné návrhy po celou dobu řízení až do vydání rozhodnutí, vyjádřit v řízení své stanovisko a požádat správní orgán o poskytnutí informací o řízení. Účastníci mají dále právo vyjádřit se před vydáním rozhodnutí ve věci k podkladům rozhodnutí a správní orgán při vydání příkazu jako prvního úkonu v řízení o přestupku tedy nebude účastníky k tomuto kroku vyzývat. Omezené uplatňování procesních práv účastníků řízení odpovídá povaze příkazního řízení jako zkráceného (zjednodušeného) typu řízení o přestupku. Řízení je zahájeno a současně „skončeno“ vydáním příkazu ukládajícího správní trest obviněnému. Pokud se příkaz podáním včasného a přípustného odporu zruší, provede se standardní řízení o přestupku, v němž účastníci řízení mohou nadále uplatňovat všechna procesní práva. Pokud proti příkazu nebyl podán odpor, příkaz se stává pravomocným a vykonatelným rozhodnutím o přestupku.

Uvedená ustanovení správního řádu upravující procesní práva účastníků řízení, která se v případě vydání příkazu jako prvního úkonu v řízení o přestupku z povahy věci neuplatní, do určité míry korespondují s procesními právy osoby přímo postižené spácháním přestupku taxativně vypočtenými v § 71 zákona č. 250/2016 Sb. Podle názoru poradního sboru by proto vydání příkazu, zejména je-li prvním úkonem v řízení o přestupku, fakticky znemožnilo realizaci procesních práv osoby přímo postižené spácháním přestupku v řízení (jako je zejména právo vyjádřit v řízení své stanovisko, právo navrhopat důkazy a činit jiné návrhy po celou dobu řízení, právo účastnit se ústního jednání a být přítomna při všech úkonech v řízení, právo vyjádřit se před vydáním rozhodnutí k jeho podkladům). K omezenému uplatňování procesních práv osoby přímo postižené spácháním přestupku by vydáním příkazu jako prvního úkonu v řízení došlo bez ohledu na to, zda zákon vyžaduje její souhlas se zahájením řízení nebo s jeho pokračováním a tento souhlas byl dán, anebo zda zákon takový souhlas nevyžaduje (§ 79 odst. 5 zákona č. 250/2016 Sb.). Pokud by o přestupku bylo rozhodnuto příkazem, proti kterému nebyl podán odpor, v situaci, kdy zákon vyžaduje souhlas

osoby přímo postižené spácháním přestupku se zahájením řízení nebo s jeho pokračováním a tento souhlas byl dán, osoba přímo postižená spácháním přestupku by udělený souhlas navíc nemohla vzít zpět.

Podle názoru poradního sboru podle § 90 odst. 2 písm. a) zákona č. 250/2016 Sb. nelze rozhodnout o přestupku příkazem jak v případě, kdy zákon vyžaduje souhlas osoby přímo postižené spácháním přestupku se zahájením řízení nebo s jeho pokračováním a tento souhlas byl dán, tak v případě, kdy zákon takový souhlas nevyžaduje (§ 79 odst. 5 zákona č. 250/2016 Sb.). Uplatnění zákonem přiznaného katalogu procesních práv osoby přímo postižené spácháním přestupku se totiž nemůže odvíjet od procesního postupu správního orgánu, neboť v opačném případě by mohlo dojít ke vzniku nerovnosti mezi osobami ve stejném právním postavení. Je tudíž nezbytné umožnit osobě přímo postižené spácháním přestupku realizovat její procesní práva v „klasickém“ (nezkráceném) řízení o přestupku a v případě, kdy osoba přímo postižená spácháním přestupku udělí souhlas se zahájením řízení nebo s jeho pokračováním, je nutno takové osobě umožnit též zpětvzetí jejího souhlasu (do doby vydání rozhodnutí o odvolání).